

Nr 4

Utlåtande i anledning av väckt motion angående inrättande av en särskild högsta domstol i skattemål.

I motionen nr 115 i första kammaren av herr *Branting* hemställas, att riksdagen måtte uttala sig för inrättande av en särskild högsta domstol i skattemål samt hos Kungl. Maj:t begära en skyndsam utredning av de med inrättandet av en sådan domstol förenade spörsmålen.

Motionen, som hänvisats till lagutskott, har enligt överenskommelse mellan konstitutions- och första lagutskotten hänskjutits till sammansatt konstitutions- och första lagutskott.

Beträffande de skäl motionären anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen.

De grundläggande bestämmelserna om rättsskipningen i högsta instans återfinnas i §§ 17—25 regeringsformen. »Konungens domsrätt», d. v. s. hans rätt att revidera de underordnade allmänna domstolarnas domar, är tillagd högsta domstolen, medan hans »rätt att pröva och avgöra besvär, som jämlikt författningarna må hos Konungen fullföljas i statsdepartementen», d. v. s. besvär över administrativa myndigheters beslut, utövas av regeringsrätten, dock ej i alla mål utan endast i den omfattning, som bestämmes i särskild lag. Den ursprungligen av Konungen utövade makten att i sista hand avgöra mål och ärenden är sålunda numera delad mellan Kungl. Maj:t i statsrådet, högsta domstolen och regeringsrätten. En ytterligare uppdelning kan med visst fog sägas ha skett därigenom att rätten att fullfölja talan mot underordnade domstolars och förvaltningsmyndigheters beslut genom skilda bestämmelser beskurits, med påföljd att dessa lägre organ i viss utsträckning äro slutinstanser.

Målen rörande beskattning av olika slag falla inom de administrativa myndigheternas och domstolarnas kompetensområde med undantag för mål om arvs- och kvarlåtenskapsskatt, som helt handläggas vid de allmänna domstolarna, och mål om gåvoskatt, där länsstyrelse resp. överståthållarämbetet är första instans men hovrätt och högsta domstolen överinstanser.

I förevarande motion avses med »skattemål» uppenbarligen främst taxeringsmål, d. v. s. mål om taxering till beskattning enligt kommunalskatte-

lagen samt enligt förordningarna om statlig inkomstskatt och om statlig förmögenhetsskatt. Andra arter av beskattningsmål lämnas åsido i den följande framställningen. Taxering verkställes i princip i första instans av taxeringsnämnder och i andra instans av prövningsnämnder — skilda nämnder för fastighetstaxering och årlig taxering.

Taxeringsarbetet inom taxeringsnämnderna är icke konstruerat som ett förfarande för avgörande av tvister mellan två parter. Kungl. Maj:t, som i proposition nr 160 till innevarande riksdag föreslagit viss revision av taxeringsförordningen, har därvid understrukt (s. 79—80), att något med ett allmänt domstolsförfarande jämförbart inte föreligger och lämpligen inte heller bör åvägbringas beträffande verksamheten i första instans. Föredragande departementschefen menar däremot, att ett verkligt partsförhållande mellan det allmännas företrädare och den skattskyldige torde få anses uppkomma i andra instans, d. v. s. i prövningsnämnden. Läget kompliceras dock beträffande prövningsnämnderna av att dessa samtidigt äro såväl besvärsinstanser som beskattningsnämnder samt i den senare egenskapen — oberoende av om besvär anförts eller ej — granska taxeringarna i första instans med rätt att på eget initiativ ändra dessa. På denna punkt föreslås i propositionen ingen ändring. Departementschefen menar, att denna prövningsnämndens karaktär av jämväl beskattningsnämnd ej hindrar, att förfarandet i allt väsentligt bör vara gestaltat som ett förfarande för avgörande av tvister mellan parter, även om muntlighetsprincipen ej kan upprätthållas på samma sätt som vid de allmänna domstolarna.

Över prövningsnämnds beslut kunna besvär fullföljas hos kammarrätten. Denna är organiserad som en kollegial domstol med åtta avdelningar om fem ledamöter vardera. Förfarandet i kammarrätten är praktiskt taget utan undantag skriftligt, och handläggningen äger rum inom slutna dörrar. Formellt hinder föreligger dock icke mot muntligt förfarande, då sådant begäres.

Kammarrätten handlägger också vissa andra slag av mål — mantalskrivningsmål, vissa socialvårdsmål av ekonomisk natur och mål rörande statliga avlöningsförmåner m. m. Beskattningsmålen äro emellertid så övervägande till antalet, att kammarrätten huvudsakligen kan betraktas såsom en central administrativ domstol i skattemål.

Över kammarrättens utslag i taxeringsmål kunna besvär — utom i vissa mål om fastighetstaxering, där kammarrätten är sista instans — anföras hos Kungl. Maj:t av skattskyldig, taxeringsintendent eller kommun. Hos Kungl. Maj:t anförda besvär föredragas inför och avgöras av regeringsrätten, där förfarandet är helt skriftligt.

Gällande bestämmelser angående regeringsrättens organisation och verksamhet återfinnas i §§ 18, 19, 21—23, 25 och 26 regeringsformen samt i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. Härtill ansluta sig bestäm-

melser i en särskild lag den 30 maj 1952 om tillfällig ökning av regeringsrådets antal.

Regeringsrätten inrättades år 1909 som en självständig högsta domstol i förvaltningstvister. Dessförinnan avgjordes alla hos Konungen fullföljda administrativa besvär i statsrådet.

Att regeringsrätten inrättades såsom en administrativ högsta domstol för-
anleddes dels av behovet att lindra regeringens arbetsbörda, dels av önske-
målet att i fråga om den administrativa rättsskipningen skapa domstols-
mässiga garantier för handläggningen i sista instans. I enlighet med detta
sistnämnda syfte skedde fördelningen av besvärsmålen mellan Kungl. Maj:t
i statsrådet och Kungl. Maj:t i regeringsrätten på grundval av den allmänna
principen, att mål vari rättsfrågan vore huvudsak skulle gå till regerings-
rätten, men mål vari lämplighetsfrågan vore förhärskande stanna i stats-
rådet. Den närmare utformningen av denna princip har av praktiska skäl
skett så, att i nyssnämnda lag om Kungl. Maj:ts regeringsrätt verkställts
en uttömmande uppräknning av de besvärsmål, som skola prövas i regerings-
rätten. I denna lags 2 § återfinnes sålunda en detaljrik och utförlig katalog
över de besvärsmål, som tillhöra regeringsrättens upptagande och avgörande.
Denna katalog har undan för undan reviderats, framför allt i samband med
tillkomsten av ny lagstiftning (senaste ändringsförslag har framlagts i
Kungl. Maj:ts proposition nr 175 till innevarande års riksdag), men
den har aldrig blivit föremål för en samlad, mera systematisk översyn. —
Övriga besvärsmål, som äro av den beskaffenhet, att de skola fullföljas hos
Konungen i statsdepartementen, skola avgöras av Konungen i statsrådet, i
vissa fall efter utlåtande av regeringsrätten.

Till regeringsrättens kompetensområde höra bl. a. mål angående val
(2 § 1:o), mål i anledning av besvär över kommunalstyrelser och lokala
självförvaltningsorgans beslut (2:o, 3:o, 16:o), åtskilliga mål rörande er-
sättningar av olika slag och författningsenliga statsbidrag (4:o), mål om
taxering, restitution av utskylder, tullbehandling, mål rörande vissa fastig-
hetsfrågor och kamerala spørsmål (5:o—13:o), mål rörande meddelande
av patent och olika slag av registreringsåtgärder, verkställande av straff
och handräckning (14:o, 17:o, 18:o) och mål om utlämnande av allmän
handling (19:o).

Huru målen i regeringsrätten fördela sig på olika statsdepartement fram-
går av följande tabell.

Regeringsrättens målbelastning år 1952

Statsdepartement	Inkomna mål	Avgjorda mål	Balans
Justitiedepartementet	95	86	17
Utrikesdepartementet	—	—	—
Försvarsdepartementet	13	13	2
Socialdepartementet	168	152	45
Kommunikationsdepartementet ..	493	405	205
Finansdepartementet	2 016	1 434	5 086
Ecklesiastikdepartementet	135	82	102
Jordbruksdepartementet	52	46	30
Handelsdepartementet	82	79	39
Inrikesdepartementet	309	331	114
Civildepartementet	17	16	5
Summa	3 380	2 644	5 645

Finansmålen, vilka såsom synes dominera, utgöras till allra största delen av taxeringsmål.

Enligt regeringsformen § 18 skall regeringsrätten utgöras av minst sju personer, regeringsråd, som »förvaltad civil beställning samt däruti ådagalagt insikt, erfarenhet och redlighet». Minst två tredjedelar av hela antalet regeringsråd skola ha juridisk utbildning. Ett av regeringsråden skall tjänstgöra i lagrådet. Regeringsrådets antal ökades tillfälligt första gången år 1928 till elva. Därefter nedbragtes antalet åter till sju, men ökades år 1946 till tio och genom ovannämnda lag år 1952 till tretton. Sistnämnda lags giltighetstid utlöper den 30 september 1955, men Kungl. Maj:t har i proposition (nr 167) till innevarande riksdag, vilken proposition tillstyrkts av första lagutskottet (utlåtande nr 34), föreslagit förlängning av giltighetstiden t. o. m. den 30 september 1958.

Regeringsrätten är enligt § 22 regeringsformen domför med fem ledamöter, så ock med fyra, där tre av dem äro ense om slutet. För närvarande äro de tolv regeringsråd, som tjänstgöra i domstolen, uppdelade på två avdelningar, mellan vilka ingen skillnad i kompetensområde finnes.

Regeringsrätten har ej såsom högsta domstolen ett särskilt ämbetsverk till sitt förfogande för ärendenas förberedande och expedierande. De besvärsmål och andra ärenden, som förekomma i regeringsrätten, skola beredas inom vederbörande departement och föredragas inför regeringsrätten av tjänstemän, som därtill förordnas av Konungen (§ 25 regeringsformen, 6 § regeringsrättslagen och 1 § stadgan den 18 juni 1926 ang. behandlingen inom statsdepartementen av ärenden, som tillhöra regeringsrätten). I social-, inrikes-, kommunikations-, finans-, ecklesiastik- och jordbruksdepartementen äro inrättade särskilda regeringsrättssekreterartjänster för dem, som föredraga i regeringsrätten. Inom finansdepartementet finnas f. n. nio extra

ordinarie och fyra extra regeringsrättssekreterare, sammanförda till en regeringsrättsbyrå under chefskap av ett kansliråd. I övriga departement, där regeringsrättsföredragningen icke kräver en tjänstemans hela arbetstid, har annan befattningshavare förordnande som föredragande.

Kraftig tillströmning av framför allt beskattningsmål till såväl kammarrätten som regeringsrätten har under senare år medfört, att balansen av icke avgjorda mål ökats kraftigt. Tillströmningen av mål till kammarrätten framgår av följande tabell.

Antal till kammarrätten inkomna mål

	Värnskatte- mål	Krigskonjunk- turskattemål	Andra be- skattnings- mål, ej tillhö- rande fastig- hetstaxerings- avd.	Summa
1939	—	—	6 188	6 188
1940	1 310	—	5 576	6 886
1941	121	371	5 212	5 704
1942	52	2 033	6 936	9 021
1943	5	2 092	7 924	10 021
1944	1	2 946	7 505	10 452
1945	—	2 702	7 311	10 013
1946	—	2 755	8 348	11 193
1947	—	3 980	7 007	10 987
1948	—	1 355	5 281	6 616
1949	—	736	8 085	8 821
1950	—	333	8 281	8 624
1951	—	105	8 011	8 116
1952	—	14	7 698	7 712
1953	—	21	8 975	8 996
1954	..	..	..	1)13 212

1) Approximativt tal.

Den betydande ökningen av antalet inkomna mål under år 1954 har uppgivits huvudsakligen bero på en avarbetning hos länsstyrelserna av eftersläpande mål från tidigare år.

Om resultatet av kammarrättens arbete ger den första av omstående tabeller viss uppfattning.

Ökningen i regeringsrättens arbetsbörda har varit än mera markant. Under större delen av 1930-talet skedde avdömandet av mål i ungefär samma takt som tillströmningen. Visserligen fanns tämligen konstant en balans om cirka 1 000 mål. Denna balans torde dock icke ha varit större än som erfordrats för att målen beredande och föredragning skulle kunna ske i jämn takt. Mot mitten av 1940-talet började dock uppstå svårigheter att undvika ökning av balansen, såsom visas av den andra av omstående tabeller.

Kammarrättens arbetsresultat

År	Avgjorda mål			Vid årets utgång balanserade mål		
	Krigskonjunkturskattemål	Andra	Summa	Krigskonjunkturskattemål	Andra	Summa
1939	—	6 318	6 318	—	4 231	4 231
1940	—	6 994	6 994	—	4 123	4 123
1941	152	5 596	5 748	219	3 860	4 079
1942	595	6 286	6 881	1 657	4 562	6 219
1943	1 561	5 569	7 130	2 188	6 922	9 110
1944	1 888	6 516	8 404	3 426	7 912	11 158
1945	2 702	7 101	9 803	3 246	8 122	11 368
1946	2 712	7 210	9 922	3 289	9 350	12 639
1947	2 517	6 869	9 386	4 752	9 488	14 240
1948	2 698	7 033	9 731	3 389	7 736	11 125
1949	2 565	6 697	9 262	1 560	9 124	10 684
1950	1 203	7 442	8 645	690	9 963	10 653
1951	540	8 766	9 306	255	9 208	9 463
1952	195	9 172	9 367	74	7 734	7 808
1953	70	8 902	8 972	25	7 807	7 832
1/1-30/9 1954	..	..	¹⁾ 6 468	..	..	12 309

¹⁾ Approximativt tal.

Regeringsrättens arbetsbörda

År	Under året				Vid årets utgång	
	inkomna mål	(därav finansmål)	avgjorda mål	(därav finansmål)	balanserade mål	(därav finansmål)
1939	2 174	958	2 262	928	986	612
1940	1 888	776	2 081	924	792	464
1941	2 206	976	2 068	904	933	536
1942	2 283	1 094	2 207	1 009	1 009	621
1943	2 664	1 292	2 592	1 278	1 082	635
1944	3 009	1 674	2 473	1 235	1 618	1 074
1945	3 027	1 900	2 368	1 149	2 281	1 825
1946	3 333	2 013	2 466	1 224	3 150	2 614
1947	3 171	1 794	2 898	1 641	3 425	2 767
1948	2 937	1 712	2 703	1 252	3 657	3 227
1949	3 012	1 809	2 633	1 443	4 036	3 603
1950	3 221	1 968	2 668	1 388	4 389	4 183
1951	3 022	1 813	2 708	1 496	4 905	4 500
1952	3 380	2 016	2 644	1 434	5 645	5 086
1953	3 912	2 426	3 467	1 959	6 091	5 581
1954	3 658	..	3 744	..	6 005	5 426

Den ända fram till föregående år oavbrutna ökningen av regeringsrättens arbetsbalans har blivit föremål för uppmärksamhet i riksdagens revisorers berättelse över den år 1954 av dem verkställda granskningen angående statsverket (s. 167—173). Det gäller där närmast vissa spörsmål i anledning av skattskyldigs rätt till ränta å restituerade utskylder i samband med nedläggning i eller befrielse från påförd slutlig eller kvarstående skatt m. m. enligt 69 § 2 mom. uppbördsförordningen och förordningen den 2 maj 1919 angående rätt till ränta vid restitution av utskylder m. m. Sådan ränta utgår med fem procent. Därvid ha revisorerna berört två frågor, som sammanhånga med nämnda typ av ränta, nämligen dels efter vilken procentsats ränta i förekommande fall skall utgå, dels förkortning av tiden för beskattningens slutliga avgörande.

Revisorerna ha sökt att närmare beräkna storleken av den ränta, som utgått å skattebelopp, som restituerats till följd av besvär. Av bokföringstekniska skäl har det emellertid icke varit möjligt att införskaffa fullständiga upplysningar härom. En försiktig beräkning giver emellertid enligt revisorerna till resultat, att den sammanlagda räntan under senaste budgetåret icke understigit 3 000 000 kronor. Härav torde mer än hälften belöpa sig å utskylder, som restituerats till följd av utslag av regeringsrätten. Åtskilliga större ränteutbetalningar ha skett på grund av restitutionsbeslut i krigskonjunkturskattemål. Men även sedan dessa mål avverkats, vilket nu till största delen skett, torde man kunna räkna med att räntebeloppen komma att uppgå till minst 1 500 000 kronor per år.

Att räntebeloppen blivit så stora beror väsentligen på att i vissa fall lång tid förflutit mellan taxeringsåret och tidpunkten för utbetalning av restituerad skatt jämte ränta därå. Anledningen härtill är, att handläggningen av de taxeringsmål, som föranlett ifrågavarande restitutioner, på grund av målanhopningen i kammarrätten och regeringsrätten tagit avsevärd tid. Kammarrätten har meddelat revisorerna, att balansen f. n. motsvarar det antal mål, som avgöres under ett år. Från dagen för kammarrättens utslag förflyta i allmänhet tre år, innan utslag meddelas av regeringsrätten.

Statsrevisorerna framhålla, att en väsentlig utgiftsminskning för kronans del skulle vinnas, om avgörandena i skattemålen kunde ske snabbare än vad nu är fallet. Viktigast torde därvid vara, att väntetiden i regeringsrätten nedbringas. Revisorerna redogöra för vissa åtgärder, som vidtagits i dylikt syfte, men konstatera, att de balanserade målens antal ej sjunkit (siffrorna för år 1954 förelågo ej vid berättelsens avgivande).

Enligt revisorernas mening visar utvecklingen, att hittills vidtagna åtgärder icke varit tillräckliga. Ytterligare sådana synas därför ofrånkomliga med hänsyn till både den enskildes och det allmännas intressen. Bland tänkbara åtgärder med effekt först på längre sikt nämnas prövningsnämndernas

ombildning till enbart besvärinstanser och begränsning av rätten att fullfölja talan mot kammarrättens utslag.

Revisorerna fortsätta:

Även om en dylik begränsning genomföres, torde antalet mål, som fullföljas till högsta skattedomstolen, alltjämt bli betydande. Åtgärder synas därför böra vidtagas för att stärka dennas ställning i olika avseenden. En utväg härvidlag, som enligt revisorernas mening förtjänar att övervägas, är att utbryta skattemålen från regeringsrätten och inrätta en särskild domstol för detta ändamål. Med hänsyn till skattemålens allt större omfattning och alltmer komplicerade beskaffenhet synes det nämligen önskvärt, att den högsta skattedomstolens ledamöter kunna ägna ett odelat intresse åt dessa mål. Då regeringsrättens kompetens spänner över ett mycket vidsträckt område, är detta f. n. icke möjligt. Inrättandet av en högsta skattedomstol skulle även vara förenat med andra fördelar. Här må endast framhållas att vid ledamotsvalet andra synpunkter än att tillgodose behovet av expertis just på skatteområdet icke skulle behöva beaktas. En annan möjlighet, som åtminstone delvis skulle tillgodose samma syfte som en särskild högsta skattedomstol, är en särskild avdelning inom regeringsrätten för behandling av enbart skattebesvär.

Revisorerna erinra vidare om att utredning pågår rörande eventuellt överförande av en del besvärsmål från Kungl. Maj:t i statsrådet till Kungl. Maj:t i regeringsrätten. Därest denna utredning skulle resultera i en mera väsentlig utökning av regeringsrättens kompetensområde med därav följande ökad belastning å denna, vore detta enligt revisorerna ett ytterligare skäl för en utbrytning av skattemålen från regeringsrätten eller för en särskild skatteavdelning inom denna.

Revisorerna anföra avslutningsvis:

Då emellertid här antydda organisatoriska spørsmål icke torde kunna lösas inom rimlig tid, synes det i nuvarande läge nödvändigt att vidtaga andra åtgärder, som snabbt kunna medverka till en minskning av balansen oavgjorda mål i regeringsrätten. Därvid bör även frågan om en ytterligare utökning av regeringsrådets antal prövas. Framhållas må att de kostnader, som en utökning av denna skulle medföra, mer än väl torde komma att uppvägas av den utgiftsminskning, som står att vinna genom minskade ränteutgifter. Då man bedömer den besparing, som skulle uppstå, därest regeringsrätten kunde snabbt avverka sin balans, torde det böra beaktas, att man därigenom icke blott nedbringar ränteutgifterna för redan balanserade mål utan även för de mål, som inkomma i en framtid. Liggetiden för dessa senare blir nämligen avsevärt kortare. En annan åtgärd, som skulle kunna bidra till en minskning av räntekostnaderna, är att ordna en regelbunden förtursbehandling av mål, som kunna få prejudicerande verkan eller röra flera skattskyldiga eller flera års taxering för samma skattskyldig.

Revisorerna finna det med hänsyn till vad sålunda anförts angeläget, att sådana åtgärder vidtagas, att antalet balanserade skattemål kan väsentligt nedbringas.

Statsutskottet kommer enligt vad som anmälts i dess utlåtande nr 119 till årets riksdag att framdeles avgiva utlåtande i den av revisorerna sålunda behandlade frågan.

I anslutning till dessa revisorernas uttalanden granskar motionären de olika åtgärder för att reducera regeringsrättens arbetsbalans, som dels vidtagits, dels övervägts.

Beträffande de förenklingar i beskattningsreglerna som föreslagits säger motionären, att därav väl kan tänkas följa viss lättnad för skattedomstolarna, men att man å andra sidan måste räkna med nya, delvis invecklade skatteformer, vilka medföra ett ökat antal besvärsmål.

Rörande förslaget att på ett eller annat sätt begränsa måltillströmningen till regeringsrätten anför motionären, att — bortsett från att vinsten i form av arbetslättnad för regeringsrätten torde komma att bli ganska obetydlig — starka principiella skäl tala mot förslaget. När det gäller statens egna anspråk på medborgarna, har rätten till fullföljd hos högsta instans av den stora allmänheten ansetts rimlig och påkallad, särskilt med hänsyn till att skatterna under de senaste årtiondena fått allt större betydelse för både det allmänna och de enskilda. En skatteprocess, som kan få sken av att ensidigt tillgodose de fiskaliska intressena, kan enligt motionären aldrig uppbäras av det allmänna rättsmedvetandet. Vidare kan det befaras, att vid en begränsning av fullföljdsrätten de små inkomsttagarna icke få sina mål prövade i samma utsträckning som mera kapitalstarka skattskyldiga. Därtill kommer, att beskattningsmålen först i kammarrätten underkastas en mera ingående domstolsmässig behandling.

Mot tanken att ytterligare öka antalet ledamöter i regeringsrätten kan enligt herr Branting riktas vägande invändningar. Sålunda får regeringsrätten, om den skall kunna leda rättsutvecklingen inom sitt vidsträckt kompetensområde, icke vara alltför stor.

Motionären tager i stället upp tanken om inrättande av en särskild högsta domstol för beskattningsmål vid sidan av regeringsrätten. Herr Branting menar, att beskattningsmålen med hänsyn till sin speciella karaktär äro särskilt väl lämpade för behandling i en specialdomstol. Dessa mål kunna väntas bli alltmera komplicerade. Utvecklingen har, framhåller motionären, gått därhän, att denna del av rättssystemet numera är så omfattande och av så speciell beskaffenhet, att den endast kan behärras av specialister. Regeringsrätten skulle kunna arbeta på en enda avdelning med en mera tidsenlig processordning framför allt i form av ökad muntlighet.

Den största vinst, som skulle stå att nå genom inrättande av en särskild högsta skattedomstol, vore enligt motionären, att man därigenom skulle skapa förutsättningar för en snabb handläggning av skattemålen utan att behöva tillgripa någon form av fullföljdsbegränsning i dessa mål.

De närmare bestämmelserna om en högsta skattedomstol borde enligt motionären utformas av en utav Kungl. Maj:t tillsatt kommitté, som — särskilt med hänsyn till att grundlagsändring skulle erfordras — hade att arbeta skyndsamt.

Sedan herr Branting väckt nu ifrågavarande motion har Kungl. Maj:t, såsom ovan nämnts, lagt fram proposition (nr 167) med förslag om ytterligare förlängning av 1952 års provisoriska lag om utökat antal ledamöter i regeringsrätten. Chefen för justitiedepartementet tager där upp frågan om regeringsrättens arbetsbalans till diskussion. Han anför:

De förstärkningar av regeringsrätten som genomförts har visserligen medfört en ökad målavverkning men de har på grund av den starka måltillströmningen hittills icke lett till någon minskning av antalet oavgjorda mål; tvärtom har balansen ända fram till förra året fortsatt att stiga.

För att komma till rätta med det otillfredsställande arbetsläget i regeringsrätten är det naturligtvis tänkbart att ytterligare öka antalet ledamöter. Såsom framgår av det förut anförda har emellertid ledamotsantalet nästan fördubblats från år 1946, och det kan anföras vissa betänkligheter mot en ytterligare ökning av ledamotsantalet. Det kan därför vara lämpligare att söka någon annan utväg för att bemästra situationen. Olika möjligheter kan här tänkas ifrågakomma. Närmast till hands ligger måhända att genom något slags begränsning av fullföljdsrätten minska måltillströmningen. I propositionen nr 27 till 1952 års riksdag uttalade jag, att jag avsåg att låta närmare utreda denna fråga. I enlighet härmed har jag låtit göra en undersökning av möjligheterna att begränsa fullföljden av mål till regeringsrätten. Resultatet av denna undersökning, som verkställdes av kanslirådet Harry Sterner, har framlagts i en den 5 juni 1952 dagtecknad promemoria. Denna har sedermera överlämnats till regeringsrätten, vars ledamöter yttrat sig över promemorian.

Genom den undersökning som sålunda verkställdes har framkommit olika uppslag till åtgärder ägnade att begränsa måltillströmningen. Dessa uppslag måste emellertid ytterligare prövas och genomarbetas, innan slutlig ställning kan tagas till lämpligheten av de ifrågasatta åtgärderna. Eftersom den onormala arbetsbalansen, såsom nyss framhållits, hänför sig enbart till finansmålen, bör den fortsatta utredningen närmast ankomma på finansdepartementet. Enligt vad jag inhämtat avser chefen för finansdepartementet att inom kort utverka bemyndigande att igångsätta denna utredning. I avbidan på resultatet av utredningen vill jag förorda, att den förstärkning av regeringsrätten, som enligt 1952 års lag gäller till och med den 30 september 1955, skall fortfara att gälla under ytterligare tre år till och med den 30 september 1958.

I sitt utlåtande (nr 34) över propositionen granskar första lagutskottet vissa av de uppslag till förbättringar, som framförts. Enligt sagda utskotts mening står det klart, att man icke längre kan nöja sig med provisoriska åtgärder för att komma till rätta med arbetsbalansen i regeringsrätten. I första hand böra andra utvägar än en ökning av ledamotsantalet sökas. Första lagutskottet hyser betänkligheter mot förslag om begränsning av rätten att till

regeringsrätten fullfölja talan i beskattningsmål genom regler om kammarrätten såsom sista instans i samtliga dylika mål, om fullföljdsavgifter eller stämpelavgifter, om fullföljdsrätt allenast då skattebeloppet uppgår till viss storlek eller om inskränkt klagorätt i de fall, då prövningsnämnd och kammarrätt varit fullt ense i sin bedömning. Utskottet fortsätter:

Emellertid kan det ur rättssäkerhetsynpunkt icke anses påkallat att skattebesvär under alla förhållanden skall få fullföljas till regeringsrätten, utan en viss sovring bland målen bör enligt utskottets mening kunna ske. Utan tvivel fullföljes till regeringsrätten ett icke obetydligt antal beskattningsmål, som är av den beskaffenhet att det redan från början står klart att någon ändring i kammarrättens utslag icke kan ifrågakomma. Det skulle oestriddligen vara till fördel om man kunde, utan eftersättande av rimliga rättssäkerhetskrav, avskära dylika mål från fullföljdsrätt. Vid den i propositionen omförmälda undersökningen har också framkommit ett uppslag som härutinnan synes kunna erbjuda en framkomlig väg. Detta uppslag går ut på att fullföljdsrätten skall göras beroende av tillstånd i varje särskilt fall efter förebild av rättegångsbalkens regler om prövningstillstånd. Genom en reform av detta slag är det möjligt att man, även med beaktande av den tid som måste åtgå för behandlingen av ansökningar om prövningstillstånd, kan vinna en viss arbetslättnad för regeringsrätten samtidigt som bestämmelserna torde kunna utformas på sådant sätt att de icke behöver ge anledning till några befogade invändningar ur rättssäkerhetsynpunkt.

I utlåtandet avstyrkas vissa i tvenne likalydande, i anledning av propositionen väckta motioner (I: 512 av herr Alexanderson m. fl. och II: 632 av herrar Strandh och Sjölin) framförda uppslag om ökning av målavverkningen genom minskning av antalet för domförhet erforderliga ledamöter eller ökning av föredragningstiden i domstolen.

Oavsett vilka åtgärder man vill vidtaga för att på längre sikt komma till rätta med arbetsbalansen i regeringsrätten, är det enligt första lagutskottet uppenbart, att de måste föregås av ett tämligen omfattande utredningsarbete. Utskottet tillstyrker, att 1952 års lag om tillfällig ökning av regeringsrådets antal förlänges att gälla ytterligare tre år.

Såsom framgår av det föregående, an knyter motionärens förslag till den av riksdagens revisorer framförda tanken om inrättande av en högsta skatteminstol eller, alternativt, en särskild avdelning för beskattningsmål inom regeringsrätten. Flera andra uppslag ha, som likaledes framgår av vad ovan sagts, framförts under diskussionen om tänkbara möjligheter att förkorta de framför allt i regeringsrätten långa väntetiderna vid beskattningsmålens handläggning. Första lagutskottet har i sitt ovan refererade utlåtande nr 34 uttalat sig rörande ett antal av dessa olika uppslag. Beträffande dem nöjer sig sammansatta konstitutions- och första lagutskottet med att hänvisa till nämnda utlåtande.

Vad det av motionären väckta förslaget beträffar, får utskottet som sin åsikt uttala, att detta icke bör ses fristående utan i samband med övriga framförda uppslag i ämnet. De allvarliga olägenheter, som följa av nuvarande långa väntetider, motivera enligt utskottets mening, att samtliga dessa uppslag underkastas en förutsättningslös prövning. Förutom den i propositionen nr 167 till årets riksdag behåddade utredningen angående åtgärder, ägnade att begränsa tillströmningen av finansmål till regeringsrätten, böra enligt utskottets mening övriga under diskussionen framkomna uppslag i förevarande ämne bliva föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet.

Innan för- och nackdelarna med olika tänkbara utvägar att undanröja den balans av beskattningsmål, som för närvarande finnes i regeringsrätten, underkastats en allsidig prövning, anser utskottet något principiellt ställningstagande icke böra ifrågakomma från riksdagens sida till lämpligheten av att en särskild högsta domstol i skattemål inrättas.

Under hänvisning till det ovan sagda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:ten giva till känna vad utskottet i detta utlåtande anfört.

Stockholm den 12 maj 1955

På sammansatt konstitutions- och första lagutskotts vägnar:

HARALD HALLÉN

Närvarande:

från *konstitutionsutskottet*: herrar Hallén, Hällgren, Damström, Herlitz, Englund, Norén, Swedberg* och Andersson i Brämhult; samt

från *första lagutskottet*: herrar Branting, Lodenius, fru Sjöström-Bengtsson, fru Gärde Widemar, herrar Gezelius, Skoglund i Umeå* och Hedqvist samt fröken Liljedahl*.

---

* Ej närvarande vid justeringen.